

Keski-Suomen järjestöpositiivisuuden kuntatutka 2022

Järjestöpositiivisuuden kuntatutka valottaa järjestöyhteistyön(* rakenteita ja käytäntöjä Keski-Suomen kunnissa. Kuntatutka on koottu ensimmäisen kerran vuonna 2019 ja sitä päivitetään vuosittain. Aineisto on kerätty puhelinhaastatteluin ja osin sähköpostikyselyin Keski-Suomen 22 kunnan viranhaltijoilta.

Saatuja vastauksia on peilattu vuoden 2021 tietoihin. Vuonna 2022 aineistossa oli mukana teemakysymys, jolla selvitettiin kunnan viranhaltijoiden odotuksia ja huolenaiheita liittyen järjestöjen, kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyöhön sekä yhteistyön onnistumisen edellytyksiä.

Kuntatutkan 2022 on koonnut Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n [KYT-järjestöpalvelut](#).

*Järjestöllä tarkoitetaan kuntatutkan yhteydessä kaikkia rekisteröityneitä järjestöjä, yhdistyksiä ja seuroja

Keski-Suomen kunnissa yhteensä yli 40 järjestöyhteistyötä tekevää viranhaltijaa

Keski-Suomen kaikista kunnista löytyy vähintään yksi järjestöjen kanssa yhteistyötä tekevä viranhaltija. Virallisesti nimettyjä järjestöyhdyshenkilöitä on yhdeksässä (9) kunnassa. Heidän työnkuvaansa on kirjoitettu järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö. Oman työnsä ohella järjestöyhteistyötä hoitavia viranhaltijoita on 13 kunnassa. Yli puolessa kunnista järjestöyhteistyötä tekeviä viranhaltijoita on enemmän kuin yksi. Heidän määränsä vaihtelee näissä kunnissa kahdesta (2) yhteentoista (11). Yhteensä järjestöyhdyshenkilöitä on 47. Järjestöyhteistyötä tekevät viranhaltijat työskentelevät useimmiten vapaa-aikatoimen ja hallinnon vastuualueilla.

Kuntien tuki paikallisille yhdistyksille pysynyt hyvällä tasolla

Avustusten osalta ei ole tapahtunut muutoksia suhteessa vuoteen 2021. Kaikki Keski-Suomen kunnat myöntävät järjestöille yleis- ja/tai kohdeavustuksia. Kaksi (2) kuntaa myöntää vastikkeellista kohdeavustusta ainoastaan yhdelle ko. kunnassa toimivalle järjestölle. Osa kunnista myöntää järjestöjen hankkeille välirahoituslainaa. Muutama kunta on myöntänyt myös tapahtumiin, tiloihin tai latujen ylläpitoon tarkoitettua avustusta.

Myöskään tilojen osalta ei ole tapahtunut muutoksia vuoden sisällä. Melkein kaikki kunnat myöntävät ainakin joitain tiloja maksutta järjestöjen käyttöön. Usein kriteerinä on toiminnan kohdistuminen alle 18-vuotiaisiin ja toiminnan avoimuus. Pelkästään maksuttomia tiloja on seitsemässä (7) kunnassa, määrä on kasvanut viime vuoden neljästä (4). Sekä maksuttomia että maksullisia tiloja on 14 kunnassa ja yhdessä (1) kunnassa on pelkästään maksullisia tiloja.

Lähes kaikissa kunnissa (21/22) on tarjolla erilaisia tukipalveluja järjestöille. Yleisimmät tukimuodot ovat apu viestintään ja tapahtumien järjestämiseen. Kunnat auttavat yhdistyksiä viestimään heidän tapahtumistaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, kustantavat tapahtuma- ja lehti-ilmoituksia, lainaavat välineitä ja tarjoavat kunnan henkilöresurssia avuksi tapahtumiin. Nämä tukimuodot saattavat olla hyvinkin merkittäviä järjestöjen toimintaedellytysten kannalta ja voivat olla rahallisesti tärkeitä panoksia järjestötoimintaan.

Järjestöjen tiedon löydettävyyteen kuntien nettisivuilta ei ole tullut muutoksia suhteessa viime vuoteen. Järjestöjen tietoja löytyy kattavasti 14 kunnan ja osin kahden (2) kunnan nettisivuilta. Kuuden (6) kunnan osalta tietoja ei ole lisätty kunnan sivuille.

Yhteistyörakenteissa ja strategisessa yhteiskehittämisessä edelleen vahvistettavaa

Kaikille järjestöille avoimia tapaamisia on järjestetty 13 kunnassa ja toimialakohtaisia tapaamisia kolmessa (3) kunnassa. Kuudessa (6) kunnassa tapaamisia järjestetään tarvittaessa esim. tapahtumien toteuttamiseen liittyen tai tapaamisia ei ole järjestetty tänä vuonna ollenkaan.

Vain puolet kunnista (11) on ottanut järjestöt mukaan hyvinvointikertomus- ja suunnitelmatyöhön vuoden 2022 aikana. Näissä kunnissa järjestöt ovat päässeet pääsääntöisesti mukaan suunnittelemaan ja tuottamaan sisältöä. Kokonaisuutena tilanne ei ole muuttunut juurikaan vuodesta 2021. Osa kunnista on ottanut järjestöt mukaan ensimmäistä kertaa tänä vuonna, kun taas osassa kuntia järjestöjä ei ole osallistettu aiempien vuosien tapaan. Sekä järjestöjen mukaan ottamista hyvinvointikertomus- ja suunnitelmatyöhön että järjestöille suunnattujen tapaamisten järjestämistä on haastanut pitkittynyt koronatilanne, pienet resurssit ja niiden suuntaaminen hyvinvointialueen käynnistymiseen liittyvään valmistelutyöhön.

Huolia, odotuksia ja yhteistyön edellytyksiä hyvinvointialueelle siirryttäessä

Hyvinvointialueen käynnistyminen ensi vuoden alussa on herättänyt kuntien viranhaltijoissa erilaisia huolia ja odotuksia liittyen järjestöjen, kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyöhön. Huolta herättää hyvinvointialueen järjestöavustukset erityisesti sotejärjestöjen osalta, joihin kuntatutkan aineiston kokoamisen hetkellä ei ollut vielä selkeitä ohjeistuksia ja linjauksia. Esille nousi myös roolit yhteistyössä ja miten vastualueet jakautuvat tekijöiden kesken niin, ettei mikään järjestöyhteistyön alue jää pimentoon.

Muutoksen kynnyksellä kunnissa kannettiin huolta siitä, tippuvatko sotejärjestöt kunnan ja hyvinvointialueen väliin, pääsevätkö järjestöt riittävän hyvin mukaan prosesseihin, tehdäänkö järjestötoiminnasta ja yhteistyöstä liian byrokraattista sekä riittävätkö järjestöjen resurssit yhteistyöhön. Myös viestinnän riittävyys ja tavoitavuus pohditutti.

Yhtenä isona huolenaiheena nousi esiin epävarmuus järjestöjen ja seurakunnan kanssa yhteistyössä toteutettujen, ei-lakisääteisten, ennaltaehkäisevien ja matalan kynnyksen toimintojen jatkuvuudesta. Nämä toiminnot ovat vaarassa loppua, kun sotepuolen työntekijät siirtyvät hyvinvointialueelle ja jatkossa heidän työkuvaansa ei kuulu tämänkaltainen yhteistyö.

Sote-kuntayhtymien kunnissa muutoksen ei nähdä vaikuttavan niin paljon kuin mahdollisesti muissa kunnissa. Näissä kunnissa yhteistyöstä sote-kuntayhtymän kanssa on jo vuosien kokemusta. Toki merkittävänä huolenaiheena nousi se, että miten varmistetaan ja kehitetään hyväksi vakiintunutta yhteistyötä yhdistysten ja palveluohjaajan kanssa, jos henkilöt vaihtuvat sotepuolella. Erityisesti pienissä kunnissa ei ollut erityisiä huolia. Näissä kunnissa nähtiin, ettei muutos tule vaikuttamaan pieniin paikallisiin yhdistyksiin, vaan yhteistyö kunnan kanssa jatkuu aiempaan tapaan.

Muutoksen toivotaan vahvistavan paikallisia toimijoita; sen myötä niiden toiminnasta voisi tulla enemmän alueellista, ne löytäisivät yhteistyökumppaneita lähikunnista ja voisivat näin yhdistää resurssejaan. Yhteistyössä järjestöjen, kuntien ja hyvinvointialueen kanssa voitaisiin tarttua ikääntymisen aiheuttamiin haasteisiin järjestötoiminnassa ja löytää uusia keinoja vapaaehtoisten rekrytointiin.

Yhteistyön onnistumisen edellytyksiksi nähtiin erityisesti helposti tavoitettavat järjestöyhteyshenkilöt sekä säännöllinen ja avoin vuoropuhelu järjestöjen, kuntien ja hyvinvointialueen kesken. Sekä kunnilta itseltään että hyvinvointialueelta toivottiin riittävää resurssointia yhteistyöhön. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan selkeät ohjeet avustuksiin niin hyvinvointialueella kuin kunnissa. Tärkeäksi nähtiin, että yhteistyö kunnan ja yhdistysten välillä toimii ja sitä vahvistetaan jatkossakin.

Toimivan yhteistyön avulla kohti järjestöpositiivista Keski-Suomen hyvinvointialuetta

Keski-Suomen kuntien järjestöyhteistyön tilannekuva on kokonaisuudessaan positiivinen; yhdistysten toimintaedellytysten tukeminen on hyvällä tasolla. Kunnat myös tunnistavat järjestöyhteistyönsä kehittämisen kohteet. Ensi vuonna ajankohtaista tulee olemaan järjestöjen, kuntien ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön rakentaminen. Toimivat rakenteet ja käytännöt ovat keskeisiä yhteistyön onnistumisen edellytyksiä. Liikkeelle kannattaa lähteä siitä, että kunnat ja hyvinvointialue kutsuvat yhdessä järjestöjä avoimiin tapaamisiin ja viestivät yhteisesti järjestöille. Erityisen tärkeää on varmistaa järjestöyhteistyön hyvä koordinaatio kuntien ja hyvinvointialueen välillä.

Yhteistyön arvioinnissa ja kehittämisessä oivia apuvälineitä ovat Järjestöpositiivinen kunta on hyvinvoinnin voittaja - [tarkistuslista](#) ja [kehityskeskustelutyökalu](#).

Lisätietoja: Anu Hätinen / KYT-järjestöpalvelut, p. 050 599 6293